

HALLSTRÖM, JONAS
MARCKS VON WÜRTEMBERG, CARL EUGENIUS

**En adelsmans tankar, om fräse- och ofräse-
ståndens rättigheter, i befodringsmål.
Stockholm, tryckt hos Wennberg och
Nordström. =1-2. 1770.=.**

Stockholm
1770

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken. EOD erbjuder åtkomst till digitaliserade dokument enbart för personlig, icke-kommersiell användning. För annan användning vänligen kontakta biblioteket.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.
Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu>

HALLSTRÖM, J.

Ex. A

En

Post
R.
(17)
1700-1829

Adelsmans Tankar,
 Om
 Gråse-och Sfråse=
 Ståndens
 Rättigheter,
 3
 Befordringsmål.

Senare Stycket.

G E D E R S O L M ,

Tryckt hos WENNEBERG & NORDSTRÖM, År 1770.

Sn Nation, som låter genomtränga sig af ljus och sanning, är ännu långt borta från det förderf i Seder och Tänkessätt, som varit så många fria Samhåldens bane: En menighet som, ehuru länge nog insöfd af de mäktigas förtrollande toner, dock vaknar med sprittning, då det börjar uppenbarligen spelas om des rättigheter, den har ännu nog styrka qwar at bortjaga både Aristocrater och Despoter. Med största glädje fick jag för en tid sedan göra rön deraf på den Swenska Allmänheten; jag strödde i hastighet ut på et enda ark några Tankar om Frälse- och Ofrälse Ståndens Rättigheter i Befordringsmål: jag war så lycklig, at sprida något ljus på en Sak, som Publicisterna dithills ej wägat widröra; Skriften flög i kring hela Riket, och jag hörde med största tillfyllestgörelse et allment återskall af wälbehag deröfwer från alla orter och Landsändar. Den förttryckta delen af Nationen började nu låta höra en ton, som tydeligen tolkade en åter uplifwad frihets-anda; man började lifligen ärindra sig, huru en Sammansättning af wiße mäktige Personer, et Aristocratiskt Samband lekt bäll med Riket och hvars mans wälfärd, från äldre tider tillbaka: Det förttryckte, det förtrampade, men wälmenande och dygdiga folket uphof nu sina ögon på Regerings-horizonten och sågo där sådana politiska himmels-tekn, som förebådade icke mindre än hela Regeringsfättets omfkapande til några få personers wi ning, och til fullnad i deras ärelöfnad. Så ädla upwäckelser hos en menighet hoppas jag skola medföra fölgher, som för den allmänna Friheten blifwa de fördelaktigaste.

Då man anser saken lösligen och med et löpande öga, tycker man det wara af föga wigt i hvars händer Rikets höge tjenster äro; man skulle då tycka, at alldenstund Adelen, förkjuf af sin medfödda höghet, anser för owärdigt at befatta sig med Handel och Näringar, så wore det ju en stor winning för Riket, at endast de blefwo taxande, och alle Ofrälsebarn blott närande lemmar i Samhället; men när man deremot inser något djupare häruti och undersöker, hwad werkan et sådant befordringsfätt skulle hafwa på wårt heligt beswur-na Regeringsfätt; blir man snart nog warse, at det ej kan förenas med Frihetens bestånd, at Adelen skulle besitta alla de största Tjensterna. Upmintrad af den önskede werkan min förra Betraktelse häröfwer ögde på mine älskade Medborgares tänkesätt, har jag derföre satt mig före, at i detta senare stycket tydeligen förklara, på hwad sätt och genom hwilka lön-

gän-

gångar Rikets grundwalur skulle blifwa undergrafne, derest Ofrälset blefwe stängt från Rikets högre Tjenster; men förut wil jag likwål gea några tillwärfningar till de bewis, jag i förra delen anförde, til at bekräfta Ofrälsets Positiva rättigheter til ofskänande Tjenster.

Det yttersta och högsta ändamålet, som all rättsskaffens Samhällets Stiftare näst Guds ära påsyftat, har varit, at winna den högsta grad af lycksalighet för Samhället, som med menstligt förstånd och krafter kun- nat erhållas. Därurur leder sig den bekanta reglan: *Salus populi su- prema Lex esto*. Detta ändamålet är så mycket mer tilbörligt, som Guds och Naturens Lag gjort det til vår skyldighet, at med alla förstånds och kroppes krafter befordra vår wälfärd, och när wi underlåte det, när wi med Författningar eller annorledes sjelfwilligt försätta oss i en mindre grad och fullkomlighet, än den wi eljest kunde ärnå, så före wi wäld på Na- turen, wi försynde oss emot Skaparen, som kräfwer vår wälfärd ur wå- ra egna händer:

Om et Samhälde skall ernå denna högsta möjliga grad af lycksalig- het, så måste det icke allenast äga de wisaste Lagar, utan ock de måst up- lyfte Lagstipare; ty om Lagarne äro owise, d. å. emot Statens ändamål inrättade, eller Lagstiparen dum eller arg; så bortledes Samhället från sit ändamål, från sin wälfärd; och en Nation som sjelfwilligt sätter sig i en sådan författning, hon är en sjelfspilling af sin egen lycksalighet och en grof Synderiska emot Gud och naturen.

Om wi nu lämpe dese allmänna grundsatser til wårt Sverige och tillika påminne oss, at hela Lagstiftningen här grundar sig på de uplysnin- gar, Betänkanden, och Relationer som Rikens Collegier och Ambets- män til Lagstiftaren ingifwa; så följer klarligen, at, ju uplystare och öm- sinitare om Riket dese Collegier och Ambetsmän äro, desto wisare och nyttigare underrättelser kan Lagstiftaren af dem inhämta, och desto häl- sösamare Lagar blifwa då stiftade; men twärtom, ju dummare eller ar- gare Ambetsmännen äro, desto skadeligare Lagar, och desto wis- sare Rikets fördärf och undergång.

Den store werkan, som Rikets Collegier och Ambetsmän äga på Lagstiftningen, hafwe wi nu på en kort époque nogsam t rönt. Et stort exempel wil jag här anförä:

Nästän alla Rikets Collegier och Ambetsmän gjorde för 1765 års Ständer den faseligaste målning af Rikets iråkade olyckor genom Coursens högd och ostadighet, den de fyllde på den alt för stora Sedelstocken; de anhöl- lo derföre på det ömaste, at denna Sedelstock måtte betydiligen minskas, at Cours och priser kunde återgå til deras al pari; och försäkrade, at detta

wore det enda och bästa medel, som med wisshet skulle kunna frälssa Næringarne ifrån deras totala undergång. 1765 års Ständer trodde sina Ambetsmän, de gjorde anstalter til Sedelstockens indragning och prisenas fällande, efter den Plan, som 1761 års Ständer antogo, men som genom wederbörandes konstler då blef bortdrillad och utan werkan. Sedelstocken minskades och priserne föllo; men hwad hände straxt derefter? jo, Collegier och Ambetsmän började med en samfält röst ropo, at Sedelstockens minskning och prisernes fall skulle nödwändigt göra mord på alla Næringar: Nationen war snart öfwertalt, ropet blef en vox populi, Riksdag brådskaffades, Sedelstocken öktes med wid på 100 L: r Guld, och Cours och priser uprasade, som hwar man nu ser. Här af upkommer nu den slutsats, at om Ambetsmännen wid bägge anförde tillfällen upfört sig som uplyste och ärlige män (det jag så mycket mer måtte tro, som en stor pluralité af dem woro Adelsmän, och således med uplysning och patriotisme rikeligen begäfwadt folk); Så hafwa både 1765 och 1769 årens Ständer gjordt sådane Finance-Lagar, som nödwändigt måste sätta Riket i wälstånd, hwar på sitt sätt; men om, emot min öfvertygelse, Rikets Ambetsmän, wid bägge eller någotdera af desse tillfällen, antingen låtit Parti-andan och Regeringsflukan upsluka sanningen, eller ock af okunnighet gädt miste om rätta medlen, och dershöre tilstyrkt skadelige författningar i allmänna Rikshushållningen; Så måste hela Rikets och hvars mans wälfärd derigenom hafwa fått et ganska farligt sår: Läsaren betrakte sin egen wälmåga och döme sedan sjelf. I medlertid wissar detta exemplet tydeligen, huru Collegier och Ambetsmän hafwa den kraftigaste werkan på Rikets We och Wäl genom Lagstiftningen, och at på deras wisa råd beror oftast hela Nationens wälfärd; hwar af slutesligen följer, at så litet Nationen har rättighet at upfåteligen förwärka eller förspila någon del af den wälmåga och lycksalighet, hon kunde försätta sig uti; så litet har ock Lagstiftaren magt, at göra sådane författningar, hwarigenom de käckaste Öfrälsemän skulle ratas och de medelmåttigaste Adelsmän uplystas till Rikets Högste Tjänster.

Hwad åter Lagstiftningen beträffar, så är det högst handgripeligt, at så wist den bästa lag blir olag och Riksförderfwande när den antingen af mindre wett eller mindre wälwilja förrekes ur dess affigt och illa tillämpas; så wist är det ock, at, när gode Lagar blifwa af uplyste och renhertade Ambetsmän handhafde, Riket derigenom måste må wäl och florera; om och Lagarne då woro windre hållso samme; så kunde ändå sådane Lagstifare til Rikets råddning affyra deras elaka werkningar: åter et skal, som nog bewisar, huru Rikets Wäl beror af goda Ambetsmän, och huru det

det är omöjligt för Lagstiftaren (som ej äger magt at dispenserera i Rikets wälfärd), at genom någon författning utesluta de bästa egenkaperna från at gagna Riket, för at dermed göra grace at något wist Stånd.

Det är Rikets owilkorliga rätt at förwaltas af de bästa och skickeligaste Styresmän, och som alla enskiltas rättigheter alltid måste wita för denna höga Rätten; så böra ock Udelige Privilegierna så expliceras, at de ej strida deremot; ty alt annat begrep om dem gensäger sig sjelft och är en politisk Stråbuk, et Sphinx, som intet är utfläckt annorstädes än i Aristocratens hjerne.

Således har jag nu wisat, at Naturens Lag och den högsta Samhålds Lagen neml. allmänna wälfärden förbjuda och ogilla sådana författningar, hwarigenom Dyrålle förtjenster skulle stängas från de ärofstäl- len där de måst kunde gagna Riket. Nu går jag derföre at bewisa, det äfwen våra Grund-Lagar binda händerne på Lagstiftaren, at han med all sin magt ej kan beröfwa Dyrållet denna rättigheten; ty

1:0 Säger Regerings-Formens 40 §. at wid alla tjensters (så högre, som lägre) besättande bör förnämligast anses personernes bepröfwade erfarenhet och förtjenst, och ingen för ringare stånd eller härkomst förskytas. Pondera nu at 3 medelmättige Udelmän sökte et Landshöfdinge-Ämbete, och 3 Dyrållemän, som ägde de utmärktaste förtjenster, sökte samma gång, men blefwo från Förslaget stängde derföre, at de ej woro Udelmän; frågan blir då om någon som ännu har sitt förnufts bruk i behåld, kan neka, at ju i detta fallet, Udelskapet och icke Personernes bepröfwade förtjenst förnämligast ansäges: Blefwo icke då dese 3 Dyrållemän för deras ringare stånd och härkomst skull förskjutne? Är icke sådant et uppenbart kränkande af den lag, som säger, at ingen skal för ringare stånd och härkomst skull förskytas?

2:do Säger Regerings-Formens 41 §. at ehwen, som befordrar en eller annan för des höghet skull, han skall utan nåder genast sättas utur des tjenst. Men då 3 sämre Udelmän upföras på Förslag, och 3 bättre Dyrållemän förkastas derföre, at de ej äro Udel; så frågas, om icke dese Udelmän då befordrades för deras höghet, deras Udelskap skull? Wore icke då en sådan befordran helt och hållit stridande emot denna 41 §. i Regerings-Formen?

3:0 Regerings-Formens 49 §. Föräkrar, at Kongl. Maj:t skal bibehålla, samtelige Rikens Ständer wid deras wälfångne gamal Privilegier, förmåner, rätt och friheter; derföre, som de 3 Dyrållestånden hafwa et gammalt wälfångit privilegium af d. 10 Nov. 1650, som försäkrar deras barn om befordran till de största Rikets tjenster,

fter, och detta privilegium på intet ställe febermera finnes vara uphöf-
wit; så följer, at samma Privilegium är införlifwadt i wår nu wa-
rande Regerings-Form och således ofulsföteligt äfwen för högsta Magten.
Jag införer här detta högst märkwärdiga Document i hela sin widd.

„**W**i CHRISTINA &c. göde witterligt, at ibland andra privilegier och
friheter, som framfarne Sveriges Konungar och enfannerligen
wår Högtårade Herr Fader Konung GUSTAF den Andre och Store
Gloryrddigst i äminne, hafwer wårt Swenske Ridderskap och Adel
medh benådat, ähr ock et detta, at ingen wanbyrdig skall dragas the
fem Rikens Ambeten öfwer hufwudet, Konungen och Riket till spott
och wanära; Så ändoek thet ordet wanbyrdig rätt förståndet ingen
redelig man eller underdån, mycket mindre något Stånd ländet til
mehn eller förfång, efter som icke præfumerligt är, at framfarne
Konungars mehnung skall hafwa warit, at oförskjodt wanhedra någon
af sina Ständer eller sina undersåter, uthan mycket mehr at hedra,
åhra och ålfa hwar och en efter theß qualiteter och meriter, som sig
om dygd och åhra besittat och wål förhållit hafwer; likwål me-
dan the andre Ständerne hafwa sig beswäradt, at bemåldte ord är
af en part uttydt wordet til theas förklening och befodrings hinder,
och förden skull underdånigst begjårt, at thet måtte anten utelåtas el-
ler rätteligen och oförfängeligen uttydas; Så på thet at alt missför-
stånd må förtagas, förklare Wt härmed allernådigst, efter som nu
wårt åskeliga Ridderskap och Adel sig sjelfwe på denne wähl öfwer-
ståndne Riksdag mot the andre Ständerne förklarar hafwa, at in-
gen annan, Adel eller Dadel themed mehnt är, än then, som wan-
slågtas från sin redeliga byrd, om ingen dygd och åra besitar, u-
tan sin årliga och derömeliga afkomst med lättja, odygd eller wan-
heder besläckjar, den allena må wähl heta en wanbyrding och icke
wara fåhig af något åhrestånd, till deß han sig annorlunda qualificerar
och af sin Öfwerhet och Fäderneslandh någon bättre åhretyttel förtjenar;
Menden som af åhrliga Föråldrar och ågta Sång född,
sigh om dygd och åhra besitar och anten i Krig eller Re-
gementssaker eller eljest gör sin Öfwerhet och Fädernes-
landh godh och nyttig tjenst, ehwad han är af Adel,
Präst, Borgare eller Bonde herkommen, kan och må in-
galunda kallas någon wanbyrding ej heller uteslutas
från något åhrestånd i Fäderneslandet som Öfwerhe-
ten

ten befinner hans *qualiteter och meriter* vara likmåttigt. Och aldensund detta är och skall alltid vara rätta förståndet af ihet ordet wanbyrdig; Ty hujde och befalle wi härmed, allom them som of med lydna och hörsamhet förbundne ähre, at ingen thet efter thet dag annorledes uttryder eller uptager, wid vår oundwikeliga hämbd och onåde. Til wiho hafwe wi denna Förklaring med egen hand underskrifwit och med vårt Kongsliga Secret bekräftat. Skedt i Stockholm d, 10 Novembr. årh 1650."

CHRISTINA.

Detta Privilegium är så mycket mera wälfångit som det grundar sig på Ridderskapet och Adelens eget begifwande; och så mycket mindre uphåfwit, som det efteråt blef införlifwadt i selswa 1660 års Regerings-Form, där det stadgas, at wid Tjensters besättjande meriter och capacité, men icke härkomst skulle komma at anses. Detta Privilegium är således nu i denna stund en Grund-Lag, inryckt i selswa vår närwarande Regerings-Form, som hwarcken af Konung Råd eller Ständer kan fullkastas.

4:0 Utom desse ställen, som Directe tillägga Ofrälsset rättigheten til Rikets Högre Tjenster, yttrar vår Regerings-Form flerestades samma esprit, såsom til exempel, i 29 §. där det står: Som et Rike mycken förmån och sällhet tager af *studiers* och wetenskapers grundeliga och solida idkande, men igenom deras föragt, underkufwande och försummelse, uti märkeligit ostick och mörker förfaller; Sa lärer hwar och en, som hafwer råd och ämne at hålla sina barn til *studier*, så mycket mera dertil upmuntras, som de derföre framsteg, fördel och belöning skola hädanefter hafwa at förwänta. I anledning här af wil jag derföre fråga, med hwad skäl Ofrälse Tromän, som skaffat sig Grundeliga och *solide studier* kunna stängas från widare besordran, framsteg och belöning? med hwad skäl skall hela Ofrälsset hafwa mindre motiver, än Adelen, at wäl upfostra sina barn? män tro man dermed wil laga så, at ofkunnighet och barbari framdeles må öfwerhölja de Ofrälse Stånden, på det de desto lättare måtte kunna jagas under det Aristocratiska of, som så länge varit färdigt at dem?

Widare säges i Regerings-Formens 37 §. Som straff och belöning äro twänne band til det allmänna wärkets sammansogande och förknippande; Sa hör den, som fullgjordt sin ämbetes pligt hafwa heder och belöning at förwänta &c. Jag frågar derföre, huru

Huru denna § efterlefwas då, när en Ofrälseman, som upnädt första Tromans-graden och wid denna grad med utmärkt stickelighet fullgjordt sin ämbetes pligt, ändå intet får förwänta hwarken hedder eller belöning dertfore, utan stänges från all vidare befordran och framsteg för alla sina lifsdagar?

5:o Uti 9 §. af 1751 års Swea Konunga-försäkran bedyrar vår Allernådigste Konung, at, wid Tiensternes besättjande, förnämligast skall anses personernes bepröfwade stickelighet, erfarenhet och förtjenst (hwilket ej skedde, om en stickeligare Ofrälseman skulle för sitt Stånd stull utestängas från befordran af en sänre Adelsman); Följakteligen kunna de Större Tiensterne ej beröfwas Ofrälset förr, än Konungen bryter den Ed han sitt Rike swurit hafwer, och Ständerne den Ed de sinom Konung swurit hafwa.

6:o Utom hwad Regerings-Formen och Konunga-försäkran således stadga om Ofrälsemäns rättighet til Rikets Höga tjenster, hafwe wi ock andre Författningar som tydeligen yrka det samma; Såsom 1756 års Tjenstebetänkande, hwars 1 §. låter så: Tå 40 §. Regerings-Formen i början förmåler om the Tjenster, som i Rådet böra bortgifwas, binder then strart tillsammans the sökandes stickelighet och förtjenst = = = thet följer således häraf i allmänhet, at the befordringar, som likmätigt *Fundamental-Lagarne* ste, böra på these egenskaper sig grunda.

§ 17. §. 3 Momentet säger samma Betänkande sålunda: *examinerar* man grunden til Lagen, *Intentionen* och själen theraf, så ser man i hwart ord tydeligen meningen wara then, at then måst förtjente bör befordras. Widare står i 5:te Momentet: Hwad the Högre Beställningar beträffar, til hwilka förslag i Råd-Kammaren uprättas, så är thewid ej någon ting annat i underdånighet at påminna, än at, enligt then redan lagde *Principe*, the 3 äldste Öfwerste-Lieutenanter wid then Corps the tjena, efter the ras Sullmagters *data* på förslag upföras. Här af ledes den följd, at, som ingen ännu djerfts neka Ofrälseman rättighet at wara Öfwerste-Lieutenanter; så så sådane Ofrälseman blifwa Öfwerstar, fast Öfwerste-Ämbetet hörer til de Högre Tiensterne.

Häremot gäller ej den inwändning, at 1756 års Tjenste-betänkande är uphäfwit; emedan Förordningen om Lagarnes verkställighet bibehåller samma grundsatts; ty i des 4:de Moment står uttryckeligen: hwad beträffar de Högre Syslorne i *Militairen*, hwar til förslag i Rådet uprättas, så hålla Rikets Ständer före, at med dem

dem må förblifwa efter the förra författningar, så at the äldste och måst förtjente Öfwerst-Lieutenanter wid then Corps the tjena, warda föreslagne.

Inom Ecclesiastique Staten förhåller det sig alldeles på samma sätt; Ty fast Biskops-Ambeterne höra til de i 40 §. Regerings-Formen nämnde Högre tjänster; så tillåter ändå Ryrkolagen Prästerkapet, at wälja sig Biskoppar och Öfrälse Präster.

Och som, i följe häraf, Lagarne tilböma Öfrälsemän både inom Ecclesiastique och Militaire Staterne rättighet til de Högre tjänsterne; så låter ingen kunna wara nog däre, at förneka Öfrälsemän inom Civil staten samma förman.

7:o Om jag och skulle, twärt emot de starkaste bewis och den tydeligaste sanning, medgifwa, at Rikens Råds samt Rikens Höga och angelägna Ambeten, som onttalas i 2 §. Adelige Privilegierna, woro Adelen ensam förbehållne; så följer ändå icke, at de, som i 40 § Regerings-Formen kallas de Högre tjänsterne; dersöre skulle blifwa Adelen ensam; ty i hela förra Seculo och fring början af detta, då Adelige Privilegierna confirmerades, förstods under Rikens Höga Ambeten iutet flere, än de 5, som med Rådswårdigheten woro förenade, nemligen Riks-Drottens, Riks-Marskens, Riks-Ammiralens, Riks-Skattmästarens och Riks-Canslerens Ambeten. Dylke Ambeten äro nu ej flere öfrige, än Præsidentens i Stora Cansliet, Öfwerste-Marskalkens och, kan se, General Gouverneurens i Pomeri. Hwaraf följer, at de, som under nybnämde expression wilja upsluka äfwen de Ambeten, som i Regerings-Formens 40 §. kallas de Högre tjänsterne, begå deruti en ren sophisme, och bruka en uttolkning öfwer Adelige Privilegierna, som jag ej låter så kalla extensive, utan helt och hållit försträckt.

8:o Hwad jag hittils bewist, är äfwen öfwerensstämmande med wåre fordne Regenters och Konungars tänkesätt: Sturen blef offer för et sådant tänkesätt, och det förebräddes honom af Adelen, at Han wille göra Öfrälsemän til Herrar, dem naturen dock ärnat til trålar. Konung Gustaf I. i hwars tid Öfrälset ännu ej hunnit fullkomligen resa sig up ur det slaweri och den dermed alltid följande ofunnighet, som den förente Prästerliga och Werldsliga Adelen störtat dem uti, yttrar sig, dock fördelaktigt i anledning af en quæstion om Bondesöner: Om the än icke woro af Adelen och dock i förstånd Adelspersoner likmäßige, så kunna the äntå icke wara til at föragta, utan, theas Mandom och Frågd skal. pröfwat; efter

Dygd, Sörnuft och Mandom ju är Adel. Et ädelt Adelskap, et Adelskap, som öfverträffar all annan Adel! Hwad Kung Carl den IX hade för tankar om Öfrälset, wet hela werlden; Men hans sträng-
het mot Adelen war likwäl det, som twang dem at gjöra sig skick-
lige, at sedan blifwa Hans Store Söns Konung Gustaf Adolfs favo-
riter. Drottning Christinas tänkesätt i denne Saken ligger til Hen-
nes Ewiga Ära förwaradt i öfwanförde 1650 års förklaring öfwer
Adelige Privilegierna. De Stora Carlarne den X, XI och XII, så-
go ej andra egenheter än skickelighet och förtjenst: en lemning af
den listes råträdighet mot Öfrälset, finner man bland annat af 1723
års Handlingar, där NB. åtskillige Öfrälse Öfwerstar anmält sig
at blifwa Adlade. At wår nu Regerande Allernådigste Konung hy-
ser et lika Nådigt tänkesätt för Riket och Öfrälset, är så mycket
mer til at förmoda, som Öfrälset, nu, mer än någonsin, upbragt
sig til de grundeligaste insigter i alla slags wetenskaper.

§:o De Lagar och Försättningar, jag hittills föredragit, bestyr-
ka öfwerflödigt Öfrälsemäns rättighet til de Högre Tjensterne; men
på det intet twifwelsmål nu mera måtte kunna hysas derom, och
på det hela denna disputen härmed må warda afgjord och dödad;
will jag här för allmänheten yppa det märkwärdigaste Document i
denna sak:

År 1723, då Rikens Ständer företogo at granska och skär-
skåda Adelige Privilegierna, och då Adelen lät i 2 §. deraf inslyta
en så fördelactig equeivoque för sig, rörande Rikes tjenester, hwar-
af man såg affigten wara, at genom ensidiga uttöfningar fram-
deles bringa dem alla under sig; gjorde de 3 Öfrälse-Stånden der-
emot en formelig protest, reclamerade Regerings-Formen, som så
uttryckeligen strider emot en sådan inkräkning af tjenester, och för-
behöllo sig at framdeles stadga, huruwidå, til förekommande af öe-
nighet och twedragt, tjenesterne skulle kunna delas jämt emellan
Öfrälset och Öfrälset. Nu ehuru den nämde equeivoque, i anled-
ning häraf bordt utslutas; slank han dock med, genom Expedition,
och de Öfrälse Ståndens Talmän, (af hwilka Borgmästaren Bun-
ge och Biskop Rudén hade redan fått sina barn NB. Adlade) un-
derskrefwo Adelige Privilegierna samma dag, som protesten skedde;
men tillika underskrefwo de ock Protesten, som än i denne stund
ligger förwarad i Ståndens Canslier. Framdeles skall alt hwad
som passerat häruti, blifwa genom Trycket lagdt för allmänhetens ö-
gon;

gon; här införet jag nu endast slutmeningen i hellska protesten; som lyder sålunda: = = = = = Derjemte betygandes, at som de (Ofrälse Stånden) å ena sidan intet syfta på något annat, än Rikets Allmänna wälfärd, Regerings-Formens så mycket bättre bringande i verkställighet och Ständernes gemensamma frihet, samt enig och förtrolighets bibehållande Stånden emellan, såsom rätta Grund-walen, hwaruppå Rikets styrka och anseende sig enkannerligen stödjer och fäster; så wilja de å andra sidan ej heller någonsin tillåta, at deruti den aldräminsta rubbning ske må, utan äro de redobogne den Allmänna R. Friheten, samt en oförkränkt jämwigt emellan fyra lika Magtagande Ständer, samt hwar och et Stands Fri- och Rättighet med all förmögenhet och krafter at bibehålla och förswara. Uti hwilket oföränderliga upsat det Höglöslige Ridderskapet och Adelen wiserligen lärer, såsom ländande til deras och wår Trygg- och Säkerhet, med desse Stånden enhälligt sammansamma. Hwilket man fördenstull påstår, til wår och wåre efterkommanders Fri- och Säkerhets befastande nu och i framtiden, måtte uti samtelige Ständens Protocoller infördt blifwa. Stockholm den 16 October 1723.

Uppå Wäste-Ståndets
wagnar.

På Borgare-Ståndets
wagnar.

På Bonde-Ståndets
wagnar.

TORSTEN RUDEN. J. BUNGE. JOHAN ANDRSON.

Nu hoppas jag hafwa tillräckeligen documenterat Ofrälsemåns rätt til Rikets Höga tjenster. Jag hade ej behöft så mycket lösa med fjäl och bewis häruti, derest inom min egen Corps ej funnos så många, som, antingen af et främt Samwete öfwer deras o: dugelighet, eller af en öfwerdrefwen inbildning om deras Adla börd, äro lika som försöffade i den tankan, at Ofrälsemåns aldrig böra med dem competera til de Högre Tjensterne; men om man betraktar desse personer på nära håll, skall man strax bli warse, at de äro just de som utgöra hellska dräggen af Ståndet; hwarföre man aldeles

icke bör tillfriskwa deras tankar på hela Adelens räkning; emedan uti detta Stånd äfwen finnas fast många, som uplyste om Rikets sanna wäl och Medborgares rättighet öpenhertigt och ädelmodigt tillstå, at Ofrälset aldeles icke bör stängas från Rikets Höga tjenster. För min del tycker jag, at den Adling är mycket oädel och förödmjukar sitt eget Stånd, som wil neka Ofrälsemån at söka de Högre Tjensterne; ty dermed will han lika som tillstå, at Adelen ej äger det företräde för Ofrälset uti skickelighet och förtjenster, som wilkoret af deras Privilegier fordrar, och som de wilja äga företräde framför andra i heder och anseende: at Ofrälset genom en större skickelighet och slit lätteligen skulle kunna öfver- swamma alla de Höga Ämbeten som Adelen nu besitter, och at Adelen derigenom framdeles kunde komma at åtnöja sig med Ofrälsets närwarande lott. Härwid skulle wäl kunna sägas, at man wäl icke fruktar för Ofrälsemåns skickelighet, utan endast för deras Tjenste-år, hwarigenom de utan några andra utmärkte egenfaper lätteligen skulle kunna tränga sig upp den skickeligare Adelen öfwer Hufvudet; men dertill swaras, at ehuru tjenste-år äro antagne til grund wid Förslagers uppsättjan- de, så anses de dock icke uti sjelfwa utnämmandet; ty en uplyst Konung, som känner sine Ämbetsmän, och som ej blindt ledes af Tjänstemåflare, lär alltid utnämna den skickeligaste af de föreslagne, antingen han är yngst eller äldst: Dess utom plågar Adelen tränga sig hårdt nära til Thronen, hwarigenom de alltid sätta sig i förmåga, at framdraga sina.

Att en eller annan Ofrälseman både skrifteligen och munteligen förswarat Aristocratiën, förbannat sin egen födsel och dömt sig sjelfwa öwärdige at någonsin beklåda något Högt Ämbete i Riket, lærer antingen komma af någon parti fjättja, som betager dem all sansning och efter- tanka om Rikets och deras egen rätt, eller af vinnings-lystnad, at dermed förtjena sig någon handpenning af de Store, eller ock deraf, at de, kanske, weta sig hafwa kommit fram i werlden genom den wänstra porten; ty på annat sätt kan et så stort bizarrerie ej förklarås.

Sedan jag således bewist, at Högsta Magten är bunden af Naturens Lag, af Allmänna Samhålds-Lagen, af wåra Fundamental-Lagar, af Konunga-Försäkringar och flere Författningar, at Hon ej kan annat, än låta största förtjenst winna högsta befordran, utan usseende på det ena eller andra Ståndets sjelfstagne prä-

prærogativer; bör jag nu för at fullgjöra mitt löfte, tydeligen förklara, huru Regerings-sättets såsmåningom och oförmärkt skulle gå öfver ända och förvandlas i den samligaste Aristocratie, derest alla de i Regerings-Formens 40 §. nämde Högre tjänsterne blefwo Adelens ensfilte egen- dom; sielfwa simplicisterne skulle med alla deras swarta affigter ej haf- wa kunnat påsyfta större rubbning i Regerings-sättet, än denna Adelige Tjenste-planen skulle medföra. Jag börjar således här at updaga hela den Aristocratiska anläggningen,

Adelens närwarande magt i Lagstiftningen är af tvåanne slag: det ena slaget omfattar de hemligheter, som endast höra til Secrete-Utskottets afgörande, och deruti utgör Adelen $\frac{1}{3}$ del af Högsta Magten: det andra slaget rörer alla de ärender som passera Plena, och deruti äger Adelen $\frac{1}{4}$ del af Högsta Magten, och i bägge delarne med den större Influence, som deras dubla talrikhet i Deputationer och Utskott orsa- far. Mellan Riksdagarne har Adelen de facto Högsta Lagstiftningen i sine händer; ty Collegier och Domstolar måtte vara befolkade huru de wilja, så kan ändå Rådet gjöra til intet alla deras Beslut och Do- mar; ja, Rådet äger ock del i sielfwa Lagstiftande Magten 1:o Ge- nom extensiva och flere slags Förklarings utfärdande öfver den re- dan antagne Lagen, och 2:o Genom ny Lags stiftande, enligt Rege- rings-Formens 4 §., då Rikets oundgängeliga wälfärd sådant for- drar; men detta senare har omsider blifwit så wida sträckt, at Rådet merendels stiftar Lagar på fri hand, antingen Rikets oundgängeliga wälfärd det fordrar eller ej. Utom denna Magten besitter nu Adelen nästan alla de Höga Tjänsterne i Riket, hwarigenom de hafwa en otro- lig influence både på Riksdagsmannan-wahl och Riksdag-ärender. Utur hela Armeen hafwa de så utgallrat alt Öfrälse, at der finnes et ganska ringa antal af dem; Adelen har således i sina händer nästan hela Krigsmagten, hwilken de Öfrälse Stånden måste klåda, föda och bewära åt dem. Detta är Adelens närwarande ställning i Riket. Lätom oss nu tilse, på hwad sätt de, som welat utwidga dessa redan nog öfverwårte fördelar, hafwa dertill anlagt sin Plan:

Härtill hafwa gifwits dubbla Förslag. Det ena, at taga mag- ten från Ständerne och lemna den i Rådets sköte. Det andra, at låta Rådet blifwa i sitt esse, men i stället concentrera all magt inom Riddarhuset. Det förra Förslaget war å bane sista

Riksdag, men blef förfästadt med all den wederskyggelse, som Lag-
 älskande Ständer någonsin kunnat hysa mot Lagfränkande upptåg.
 Det senare Projectet började, efter en sådan mislycka, med så my-
 ket större force at drifwas, nemligen det, at så småningom astracla
 Öfrälse Ståden deras magt, och samka den ininom Riddarhuset;
 Men detta förswades böra ske oförmärkt och genom långwäga me-
 del. Det första medlet blef då, at underlägga Adelen alla wigtiga
 Rikets tjenester, hwarigenom hela detaillén af Lag-skipningen skul-
 le falla i dess stödt, och alla Rikets Öfrälse Undersätare nödgas, til
 deras lif, wälfärd, egendom och hela öde bero af Adelen blotta
 wälbehag. Denne inkräkning af tjenester ansågs kunna bäst göras på
 det sättet, at 2 §. i Adelige Privilegierna, som lofwat Adelen be-
 fordran til Rikets Höga Ambeten, tolkas så, at den utslutar all
 Öfrälse och inneslutar äftven de tjenester som i Regerings-Formens
 40 §. kallas Högre tjenester; men innan man wägar wisa denna
 affigten för Öfrälset; så gjöres först en liten operation at kända
 sig före med, den bestod nti at uphöja wisa tjenester til likhet med
 de Högre tjänsterne, på det Öfrälset så oförmärkt skulle mista dem.
 Det skedde, och de 3 Öfrälse Stånden begrepx ej affigten. Der-
 före och innan man ännu hunnit, at, efter anläggningen, få alla
 Trömans-Syflor uphöjde til Högre Tjenster, gick man af säkerhet
 directe til ändamålet och förklarade alla Öfrälse-Män öwårdi-
 ge at söka någon af de Högre tjänsterne. Och man war i den
 fulla öfwertryggelse, at nästa Riksdag skulle resten af de wigtige
 tjänsterne uphöjas och dermed ryckas från Öfrälset. Om nu den-
 na Plan går fram, så komma alla Hof-Rätter och Collegier at
 bestå af idel Adelsmän, och i sådant fall blir det mer än lätt at äftven
 få Hårads-Höfdingar af samma slag, ja ända til och med Hårads-
 Fogdar, om nämligen den Syflan finge litet bättre tour. Och
 när således alla Dommare och alla executorer öfwer hela Riket
 hade Adeligit interesse, så blefwe hela Öfrälset slutit i bojer, som
 ingen utan en alsmächtig arm kunde sönderbryta: Ingen Bonde,
 ingen Borgare, ingen Präst ägde då mera någon Samwets-Fri-
 het uti Riksdags-wahl, utan skrämdes at votera dem, som för-
 gätne af Rike och Medborgare wore färdige at sälja altammans at
 den måstbjudande Adelsman, som roullerade med Utrikes corrup-
 tions-penningar. Voterade man ej efter wederbörandes smak, så
 wore man säker om sit fördräf; ty en sammansättning emellan
 Lands-Höfding, Biskop, Lagman, Hårads-Höfding, Hårads-Fogd-
 de

de &c. kunde snart förstöra en fattig och elendig Landtman eller Borgare; särdeles som ingen finnes den man med trygghet kunde klaga före; ty at klaga för en Adelsman, at en Adelsman wäldfördt mig, wore altid förgäfves och medförde en säker näpft.

§ Militairen behöfwer man ej uphöja tjensterne; ty då Öfverstar nödwändigt måste wara Adelsmän och ingen gjerna ärnår första Officers graden utan deras föresläende; så kunna ju dermed alla Öfrälsemän aldeles stängas derifrån. Man ser ju huru hittills skedt utan någon utbrusten ändring Ståndena emellan; i Armeen äro ju, som förut nämdes, ganska få Öfrälse Officerare; och man har gjordt den ena Corpsen efter den andre otillgängelig för Öfrälset: såsom Drabant Corpsen, där förut nästan idel Öfrälsemän woro, men nu ganska få, och de kunna ej utan Mirakel nu mera komma deruti. Kongl. Lifgardet och Adelsbanan äro likaledes Adelen ensamt förbehållne. Och när Adelen således får sin Lagstyrka inom Civil Staten och sin armstyrka i Militairen; så finnes i Sverige ingen magt, som kan bryta et sådant wälde.

Nu kommer jag til Aristocratiens aldra starkaste upfordringswerk, Författningen om

Adelige Biskopparne och Prästerne.

Med Adelige Biskopparne förstår jag dem, som antingen sjelfwe äro Adlade, eller hafwa Adlade barn, eller ock de, som af en gammal praxis tro, at deras barn framdeles måtte blifwa Adlade. Och med Författningen om Adelige Biskopparne förstår jag dels den wana och häfd, som så länge varit rådande, at Adla Biskopars barn, lika som Biskopsdömet intet wore stor belöning nog för insigter och förtjenster, dels ock den tillåtelse Adelige Prästerne fingo, at sitta såsom fullmäktige i Prästeståndet.

Adelskapet är ärfsteligit och fortplantas på senaste efterkommande, men Prästerskapet icke så; följaktligen har en Adelig Präst et större Interesse, för sina barn och efterkommande skull, at befordra Adelens, än Prästens fördelar, och när Collision uppkommer emellan Adelige och Prästerlige förmänens förwärfwande eller bibehållande, så måste altid de senare blifwa offer åt de förre. Si! sådant Interesse hafwa de Personer, som 1765 års Prästestånd stängde från sig, och som 1769 års Prästestånd togo til sig igen. Detta Interesse wisade sig ock sista Riksdag helt tydeligen, ty då det Prästerliga Interesses fordrade af dem, at skaffa sig samtelige Ständernas confirmation på rättigheten, til Tjonde af Säterierne, ansåge

ansågs sådant med yttersta kallfinnighet, och Saken Continuerar således ännu at vara et problême. An mera: fast det Rådet, som 1765 års Ständer tillsatte, war opartiskt nog, at, tvärt emot eget Stånds nytta och Beslut bibehålla Prästeståndet wid denna tionde; så war icke desto mindre 1769 års Prästestånd bland alla Stånd det måst deciderade uti at afsätta et sådant Råd. Flere Adelige Phénomener at förtiga, som sista Riksdag wisade sig i samma Stånd. Adelige Präster blifwa således i sjelfwa wärket aldrig Prästerskapets, utan Adelens fullmäktige. Och hwad sådant kan hafwa för werkan på wårt Regerings-sätt, will jag nu gripa mig an at ådagalägga.

Den Högsta och Lagstiftande Magten hos oss är, som förut sades, delt emellan Secrete-Utskottet och Plena. Secrete-Utskottet utöfwar den Högsta Magten i de ärender, som Riksdagsordningen förklarar för Hemlige; och Plena i alla de öfrige saker. Hwad nu först Secrete-Utskottet beträffar, så utgjöra två Stånd Pluraliteten derstädes: om derföre Prästeståndet, genom författningen om Adelige Prästernes antagande skulle blifwa tillräckeligen befolkadt med Adelsmän, så får Adelen uti Secrete-Utskottet twänne Stånds nemligen det Adelige Werdsliga och det Adelige Prästerliga Ståndets röster, och kan således i alla saker öfwerwäldiga Öfråset, som derstädes då icke hafwa mer än et enda Stånd, nemligen Borgaren. Alla de Högmåttige och Rikswärdande wärf, som höra til Secrete-Utskottets enskilda afgjörande, blifwo då underkastade Adelens öf-wäldiga godfinnande. Följakteligen skulle då Adelen kunna gjöra hwad slags Krigs-Plan han wille, hwad slags fred han wille, hwad slags Alliancer honom behagade, ja, Riket blefwe då i anseende til Utländska Magter så godt som Adelens Egendom, den de kunde misshärdwalta efter behag. Med Stats-Werket och Kronans Cas-sor fingö och Adelen då hushålla til sitt lystmåte. Fästningarne, Arméen, Flottan och Sjö-milicen blefwo i alt, som hittills passerat för hemligt, äfwen Adelens ensaker. Ja! hela Banquen och dess förwaltning, hwarigenom Riket kan så lätt förstöras, som up-hjelpas; fölle då äfwen i Adelens händer: en styrka som bör sätta hwar effertänksam Rikets undersäte i sträck och bårwan. I de saker åter, som emannera från Secrete-Utskottet och ej komma under namn af hemliga, hwilka följakteligen måst passera Plena, blefwo ändå
alla

alla Betänkanden upfatte efter Adelens vilja och interesse, hwilket ej har en ringa werkan hos Plena. Hwad åter de egentligen så kallade Pleni ärender beträffar, så måste ock Adelen vara rådande öfwer dem; ty som Adelen med sine twänne Stånds röster kunde afslå alla de förmoner Borgaren och Bonden begärade, och neka ändring och satisfaction i det wäld och den orättwisa, som Rådet emellan Riksdagarne kunde dem, såsom Ofrälsemän tilfoga; Så hade ju Adelen derigenom på desse Stånd det fullkomligaste band, hwarmed han kunde leda dem hwart han wille. Men det aldraestertänkeligaste wore, at Rådet, i fall Präste-Ståndet blefwe befolkadt med Adelsmän, skulle kunna ostraffadt föra den hårdaste Jernspira öfwer hela Ofrälset, och ju mera de gjorde det til Adelens förmån och winning, desto säkrare suto de på sina Stolar; Ty då Adelen in Plenis ägde två Stånd, som hade interesse at fria, så kunde icke de andra 2 Stånden fälla Rådet, utan nödgades med sweda och tolamod uthårda jernpiskan på sina skuldror. Ja, om man noga efterfinnar, så får Adelen genom sina Ledamöters Säte och Stamma i Präste-Ståndet, hela lagstiftande magten i sina händer; ty emellan Riksdagarne kan Rådet, i anledning af Regerings-Formens 4 §. stifta nya Lagar, då Rikesoumgångeliga wälfärd det fordrar: om då Rådet förebär, at Rikets oumgångeliga wälfärd fordrar, at Riksdagswahlerna skola på det eller det sättet anställas, i affigt at Adeligen sinnadt folk öfwer alt måtte upkomma; eller wäl, at Adelen skall ensam njuta de eller de förmåner, som Ofrälset förut med dem delat; Så blir detta en ofullstötelig Lag; emedan de två Adelige Stånden, Riksdagen derpå, helt säkert skulle gilla sådana Författningar, som woro enliga med deras interesse, och då kunde icke de två Ofrälse Stånden uphäfwa dem. Denna olyckliga Ställning hade redan varit, i Sverige införd, om icke Adelen hittills varit delt i Partier fins emellan, hwarigenom den ena faction alltid behöft Ofrälsets be-stånd och bistånd emot den andra; men om desse delade Tänkessätt på Niodarehuset skulle uphöra, så komme Ofrälset i sammycket större fara.

Om Riket mädde wäl af Aristocratiem; så skulle et sådant Regerings-sätt wara det jag högst önskade; men det är bewisligt af både Stats-konst och Historia, at Aristocratiem alltid medförer wäld, tyranni och förödelhe; åtminstone har Sverige aldrig varit så fullblodadt, så förkrobadt, så u-hungradt och plågadt, som den tiden, då Werdslija och Prästerliga Noren höl-

lo Ofrälse Stånden i sina Bojor. Och i fall den nu tillärnade Aristocratiska Planen ginge för sig, blefwe Riket, efter min tanka, aldeles likt et fyrfotadt djur, hvars bägge framfötter (de Wärdslige och Prästerlige Adels Stånden) wurit tilhopa: så länge djuret gick med fyra skillda fötter, hade det en obehindrad och säker gång; men sedan bägge framfötrren woro upwurne, hwälldes hela kropsens tyng på bakfötterna (Borgarne, Bonden och Ofrälse Prästerne), hwaraf de började swigta, djuret fick en hämnad gång, stupade omkull, reste sig aldrig mer, utan förgicks sluteligen med alla sina lemmar.

1765 års Prästestånd, som utmärkte sig genom en så Nitist wärd om Religion, om Regerings-Sättet och sitt eget Stånds sjelfständighet, insåg tydeligen hela Kedjan af de följder jag har framlagt; de utwerfde sig derföre hos de bägge öfrige Ofrälse-Stånden den författningen, at Adelige Biskopar och Präster tädanefter icke skulle åga Säte och Sämna i Präste-Ståndet. Adelen Protesterade deremot i de häftigaste termer, och påstodo, at en sådan författning fränkte deras Privilegier. Men när det kom til kritan, kunde de ej upwisa ett enda Jota i alla deras Privilegier, som gaf Adelige personer rättighet at sitta i Prästeståndet. Inmedlertid lofwade wederbörande at med all magt söka upställa sådana Präster til Riksdagen derpå, som häruti skulle taga Adelsens Parti: det lyckades, och det första som 1769 års Prästestånd gjorde, war at uphäfwa Conventionen; hwarigenom Adelen åter inströmmade i Prästeståndet och höll där hurtigt Riksdag. Detware likwäl långt ifrån mig, at härmed wilja kasta någon critique på 1769 års Präste-Stånd; jag har twärtom för detta Ståndet en så stor agtning, at jag icke en gång wägar göra anmärkning deröfwer, at de ensamme wille uphäfwa alla de Grund-Lagar, som woro stiftade alt sedan 1723, sedan de 3 öfrige Stånden förklaradt et sådant uphäfwande för högst lagstridigt och ledande til Regeringsättets omskapande; icke heller wägar jag tadla, at samma Stånd kastade ifrån sig en hederlig Ledamot, blott derföre, han i denna fråga war af samma tanka, som de 3 öfrige Stånden; Utan detta alt lemnas at en opartist efterwerld at döma om. Icke heller hörer det sista ämnet hit. Min affigt har deremot endast varit, at wisa, det 1765 års Präste-Stånd upfört sig som et uplyst och redeligt folk, at de med conventionen om Adelige Biskoparne gjort sig odödeligen förtjente af sina Medbröder, samt at all den för-
fö-

fötielse och försmädelse de dertföre måste utbårda, snart nog skall för-
vandlas i en allmän tackfahmet af hela Nationen.

Sedan jag nu på sådant sätt skildt mig wid detta ämne, wil jag nu
luteligen med några ord upptaga och beswara 2:ne mot mig ställde Citi-
quer af hwilka den förra är et afskum af all grofhet och ofsedighet; och
den senare et stradt misshofster af et för ungt och omoget Snille, som
wil lysa med en wattuswullen stil, och förkjusaf med några fär-
gade wäderbubblor, som förswinna så snart man rörer dem. Bäg-
ge äro förut af de käckaste pennor beswarade, hwilket ock nu di-
spenlerar mig från mångordighet.

Det hufwudsakeligaste skälet bägge dese ynglingar drifwa, är korteligen det-
ta: at aldenstund Adelen i Ö Uger större förstånd och ädlare hjerta än Ofrälsmän
och 2:o mer än någon annan gjordt Riket de största och måst lysande tienst-
er; så är det både nyttigt för Riket och i sig sjelf rätt och billigt, at ingen annan än
Adelen får komma til Rikets Höga tienst-er. Härtill swaras, at ingen skulle mer
än jag wilja önska, at Adelen framför andra Människor ögde raffinerade Själ-
ar och luttrade hjertan, och at följaktligen deras warelse wore quintessencen af Män-
nisko-släktet; de skulle då så mycket håldre så Exklusif Privilegium på Rikets Höga
tienst-er, som sådant wore enligt min princip; och hwem skulle icke wilja regeras af
änglar? Men ty wår! då jag jemförer dem med Ofrälset, blir deras wigtskäl myc-
ket lätt; ty bland de senare finnas långt flere Ryttige, Store och Kärde män,
än hos de förre, och Adelen endaste förmän i Konst-er, består deruti, at de allmänna-
re tala sin brutna Fransyska, än Ofrälsemän. Om Adelsmän ibland hafwa något
finare skinn; så hafwa de ock desto weckligare och mer urmussade kroppar. Debutom
upptäcker erfarenheten rätt så höga (fast ej så högfärdiga) hjertan hos Ofrälsemän
som hos Adelsmän. Låt oss nu efterse, om Adelen fordran och förtienst-er äro så
stora, at Riket nu dertföre hos dem står i skuld.

Från Chatoliska tiden, då Adelen (lika som wid 1769 års Riksdag Skjedde)
trängde sig in i Präste Ståndet, hafwa de ingen ting at fordra af Riket; utan twärtom
stå de ännu i denne stund i djup skuld hos Riket från den tiden; ty den Werdsliga och
Prästerliga Adelen delte då Riket sin emellan, såsom en tillskjwels gifwen plundring-
plats; och när sedan Nationen wille återkräfja sitt, wrätte de Riket under Danska ofet,
på det de under främmande och ofunnige Konungar skulle få fullkomna deras plundring-
gar. Härigenom wårt ock Adelen så mächtig, at mången af dem kunde för egen räk-
ning förlåta Konungar Krig, såsom Iwar Axelsson emot Konung Christian, Sten
Christerffon til Salestad mot Kung Hans och Nile Clafon til Wijs emot Konung Hen-
ric VII i England, med flere. En Adelsman (Gustaf Wale) ryckte wäl sedan Riket
är Danska ofet, men han gjorde det med Ofrälse arm, med en bondhop; hwarpå den
Prästerliga Adelen måste återlämna sin rof och lyten dels til Riket, dels ock til den wärld-
liga Adelen; således förblef det måsta delä gwar hos Adelen. I Carl IX:s tid ledde de
wäl någon förlust dertigenom, at några af dem förlorade lif och gods; men såsom wäl
förtient straf dertföre, at de wille åter införa Catholiska Religion i Riket. Hur de i ofrigit
skickade sig i denne Konungens tid, kan man bäst se af det Testimonium han gaf dem: ○

1598, där han säger: Vi finne näppeligen En ibland Adelen, som wi tryggeligen
 och tillita kunna, eller then och något bistånd gjöra kan eller will. Men huru K.
 Carl IX agade dem, så blefwo de under deß Stora Son, Kong Gustaf Adolph, et Stort
 och lysande folk; de blefwo Hans werktyg, at med Öfrällets pengar och styrka befakta de
 ärerikaste Segrar och eröfringar; men han sparde och icke at belöna dem där-
 förre. Efter Konungens böd Continuerade Adelen sina ärefulla gjerningar uti Kri-
 get och gäfwo sigi sielfwe belöningar derföre under minorenniteten. Drottning Chri-
 stina utöste wälgjerningar på dem och Kung Carl X twang dem at gjöra något skäl
 derföre. Men under Konung Carl XI:s minorennitet blefwo alla Rikets Castor til spil-
 lo gifne. Och sedan all ting war tomt, låto de af Fransosen inleda sig i Krig mot
 Brandenburg; de blefwo sins emellan oense, fingo styrk på styrk af en Churfurste, fast
 de anförde en Armée, som nyh förut kunnat tukta halfwa Europa. Och genom en sådan
 conduite förlorade Riket Provincer af 40,000 Riksdalers årlig revenue, och i Krigs om-
 kostningar 50 Millioner. I Konung Carl XII:s tid war Adelen et stor werktyg, til de
 Segrar, som satte hela werlden i förnuddran; men så war och deras inbördes
 jalousie och oenighet skuld til Pultawa nederlag och alla deß förödande påföljder. De-
 ras upförande mot Kung Carl XII wid Fredrichshall, denna fästnings öfwergifwande, Krigs
 Castans belande dem emellan, Arméens totala förstörande på retraiten m. m. will
 jag här ej nämna, ty mit hjerta uprörs deraf för mycket. Utan, i stället will jag
 med några ord nämna om war nu lefwande Adels ärerika gjerningar. I Tjiska
 Kriget anförde de en Armée af Jättar, som brann af åtra at slå; men anförarne
 nekade dem den wällusten; det fliter mig inwärtas när jag kommer ihog huru
 Swenska Soldaten gret och slog sönder sitt gewähr när han commenderades til
 retraitte. Wid freden förlorade Riket betydande Land och Fästningar, mer än 200 Tunnor
 Guld i omkostningar, och öfwer 100,000 man fölgde. Krigs åran nedre i Sgrafwen.

Nommiska Kriget började Adelen mot Nationens rätt och til fränkande af de
 Heligaste Grund-Lagar; det utfördes som hela werlden wet; ingen bit land wants;
 Utlånningen skvattade åt war kräftgång; Kriget slutades med 700 Tunnor Gulds
 kostnad och 30,000 mans förlust; Jag frågar således til slut.

Huru mycket Riket derföre har blifwit Adelen skyldigt?

www.books2ebooks.eu